

Zdenka Matek Šmit
Sveučilište u Zadru, Odjel za rusistiku
HR-23000 Zadar, Obala kralja Petra Krešimira IV. 2
zmatek@unizd.hr

KNJIGA O ŽENSKOJ AUTOBIOGRAFIJI U RUSKOJ KNJIŽEVNOSTI

Adrijana Vidić, *Ruska ženska autobiografija: osobno i javno*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada/Zavod za znanost o književnosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, 2016.

U ormaru sestre Valerije živi Puškin, onaj isti crnac s kovrčama i sijevajućim bjeloočnicama. No prije bjeloočnica postoji drugo sijevanje: vlastitih zelenih očiju u zrcalu, jer je ormar obmanjujući, zrcalan, dvokrilan, u svakom krilu – ja, a ako se sretno namjestim nosom nasuprot tom razvodu dobiju se niti dva niti jedan nos – neki neprepoznatljiv.

M. Cvetajeva

Na temelju disertacije obranjene na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2011., a u izdanju Hrvatske sveučilišne naklade i biblioteke L-Zavoda za znanost književnosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, u prosincu 2016. objavljena je knjiga Adrijane Vidić *Ruska ženska autobiografija: osobno i javno*. Docentica Vidić zaposlena je na Odjelu za rusistiku (donedavno, do početka akademske godine 2018./2019., na Odsjeku za ruski jezik i književnost Odjela za kroatistiku i slavistiku) Sveučilišta u Zadru. Ističemo kako je riječ o prvoj hrvatskoj znanstvenoj monografiji koja analizira ženske autobiografske tekstove u ruskoj književnosti. Od svih autobiografinja, njih pet, našoj široj javnosti poznata je jedino M. Cvetajeva (ili Cvetaeva, kako njezino ime u transliteriranom obliku navodi autorica knjige). Natalija (Natal'ja) Dolgorukova, Ana (Anna) Labzina, Jekaterina (Ekaterina) Daškova, Nadježda (Nadežda) Durova i jedina stvarna spisateljica među njima, Marina Cvetajeva, autorice su interesantnih sudbina i afiniteta, a svaka je od njih sa svojim htijenjima i postignućima, sa svojom intelektualnom i emocionalnom snagom daleko ispred svoga vremena.

Monografija je razdijeljena na sedam poglavlja, od čega prva dva tematiziraju povijest ruske ženske autobiografije te se bave teorijskom i metodološkom problematikom, dok pet preostalih poglavlja obrađuju pet autobiografskih tekstova autorica 18., 19. i 20. stoljeća, počevši s prvom poznatom, i jedinom u 18. stoljeću, ruskom autobiografinjom, kneginjom Dologorukovom. U pet odvojenih poglavlja poredanih kronološki nudi se svojevršno iščitavanje ruske ženske povijesti. Primjerice, spomenuta plemkinja u vrlo mladoj dobi – kako su to učinile i žene dekabrista stoljeće poslije (svjesno žrtvujući privilegije svoga staleža, koje su im do kraja života ostale uskraćene) – prati supruga u progonstvo u Sibir, ne smatrajući to ni žrtvom ni iznimnim činom, već svojom prirodnom obvezom. Upravo takvu – aktivnu – ulogu Dolgorukova preuzima i u svojoj autobiografskoj prozi. Osobito je neobična kao

ličnost „djeva-konjanik“ (kako se naziva u svojim dnevnim zapisima) N. Durova koja, prerušena u vojnika, sudjeluje u brojnim bitkama, između ostalih i onima u Domovinskom ratu 1812. Zanimljivo je da pri opisu susreta s Puškinom za se koristi oba roda naizmjenice!

Osobna građa svake od protagonistica javno se reproducira, izlaže u književnom žanru autobiografije, a suprotstavljenost osobnoga i javnoga propituje se upućivanjem na njezinu pokretljivost i prilagodljivost široj smislaonoj cjelini. Naglašava se i značenje matrilinarnosti – modela ili uloge majke – što se u Labzine i Cvetajeve povezuje s postupcima mitologizacije.

Autorica se u prvom redu služi zapadnom feminističkom autobiografskom teorijom, ali i ruskim teorijskim izvorima, s pravom – mudro i s dozom suzdržanosti – obraćajući pozornost na različitost, odnosno katkad dvojbenu primjerenost ruskih i zapadnjačkih metoda u proučavanju građe (pa čak kad je riječ i o samoj terminologiji: Rusi će praviti finu distinkciju između memoara i autobiografije te će se češće – od franc. *mémoires*, uspomene – koristiti pojmom *memoari* od, na zapadu uobičajene, *autobiografije*).

Vrijednost je ove knjige – osim što je, kako smo istaknuli na početku, prva takve vrste u nas, te je već po tome neosporivo znanstveno relevantna – u bogatstvu i raznovrsnosti njezina sadržaja: uz uvod u teoriju autobiografije, ona daje i kratku povijest žanra u ruskom kontekstu, kao i pet konkretnih studija autobiografskih tekstova koji se promatraju, tj. raščlanjuju s više teoretskih aspekata. Monografiju krase i iscrpnost literature: zastupljeno je više od dvjesto različitih bibliografskih jedinica.

Ruska ženska autobiografija: osobno i javno autorice Adrijane Vidić itekako je važna u proučavanju autobiografije i u širim, ne samo hrvatskim, znanstvenim okvirima i time predstavlja dragocjen doprinos ne samo rusistici nego i filologiji u općem smislu.